

Samenwerkingsverbanden passend onderwijs

Sectorlijnen 2026: samenwerkingsverbanden

Kwaliteit van de samenwerkingsverbanden

In de periode 2022-2025 kreeg een kwart (primair onderwijs (po)) tot een derde (voortgezet onderwijs (vo)) van de samenwerkingsverbanden het eindoordeel onvoldoende. Sinds 2016 zijn bijna alle samenwerkingsverbanden minimaal 2 keer onderzocht en beoordeeld: 1 keer met het Onderzoekskader 2017 en 1 keer met het Onderzoekskader 2021. Bijna de helft, 44%, is langdurig voldoende of goed. Er zijn meer samenwerkingsverbanden in het po (50%) dan in het vo (38%) die in beide periodes voor elke standaard minstens een voldoende kregen.

Eindoordelen en oordelen per standaard bij vierjaarlijkse onderzoeken bij besturen van samenwerkingsverbanden po en vo in de periode 2022-2025 (in aantallen)

	Po			Vo		
	Onvoldoende	Voldoende	Goed	Onvoldoende	Voldoende	Goed
Dekkend netwerk van voorzieningen	5	51	10	11	50	5
Regionale samenwerking	0	47	19	0	51	15
Advisering en beoordeling toelaatbaarheid	0	55	11	1	59	6
Visie, ambitie en doelen	4	56	6	10	50	6
Uitvoering en kwaliteitscultuur	11	44	11	14	46	6
Evaluatie, verantwoording en dialoog	9	55	2	16	50	0
Eindoordelen	17	45	4	23	42	1

Herstelvermogen na onvoldoende oordelen

Ruim 80% van de samenwerkingsverbanden waar in de afgelopen 10 jaar een herstelonderzoek plaatsvond, voldeed bij dat onderzoek weer aan de basiskwaliteit. Samenwerkingsverbanden met meerdere onvoldoende standaarden herstellen vaak wel een deel van de tekortkomingen, maar niet altijd allemaal. Na geïntensiveerd toezicht kregen samenwerkingsverbanden vaker het eindoordeel voldoende in de tweede cyclus dan samenwerkingsverbanden waarbij het toezicht niet eerder geïntensiveerd

was. Onder vo-samenwerkingsverbanden lijkt de herstelkracht wat groter dan bij samenwerkingsverbanden in het po.

Dekkend netwerk van voorzieningen

Bij 16 van de 40 onvoldoende samenwerkingsverbanden in de periode 2022-2025 waren er tekortkomingen in het dekkend netwerk, vaker in het vo dan in het po. Specifiek voor het dekkend netwerk geldt dat samenwerkingsverbanden die hierin in de eerste periode tekortkomingen hadden, deze allemaal hadden opgelost bij het herstelonderzoek. In de tweede cyclus slaagden niet alle samenwerkingsverbanden daarin. Er zijn wel verbeteringen, maar het geheel van voorzieningen is vaak nog niet helemaal dekkend, waardoor leerlingen verstoken blijven van een passende onderwijsplek.

Kwaliteitszorg en verantwoording

Bij samenwerkingsverbanden met het eindoordeel onvoldoende, stelden we vooral tekortkomingen vast bij de standaarden Uitvoering en kwaliteitscultuur en Evaluatie, verantwoording en dialoog. Binnen dit kwaliteitsgebied zijn opnieuw veel herstelopdrachten gegeven aan het intern toezicht van de samenwerkingsverbanden. Zowel om zich in het jaarverslag te verantwoorden over het toezicht op de doelmatige inzet van de middelen passend onderwijs, als over de resultaten en ondersteuning/ advisering aan het bestuur. Samenwerkingsverbanden zijn voor hun sturing, kwaliteitszorg en verantwoording deels afhankelijk van informatie van aangesloten schoolbesturen en scholen. Een groot deel van de schoolleiders in het po (70%), vo (82%) en (voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so) (81%) geeft aan zich te moeten verantwoorden aan het eigen bestuur over de inzet van financiële middelen voor de basisondersteuning en de extra ondersteuning.

Ouder- en jeugdsteunpunten

Er zijn bijna geen herstelopdrachten gegeven op wettelijke verplichtingen rondom ouder- en jeugdsteunpunten, die sinds 1 januari 2025 moeten zijn ingericht. De inrichting is divers, waarbij sommige samenwerkingsverbanden gezamenlijk een steunpunt hebben ingericht. De bekendheid van de steunpunten in de regio en bij belanghebbenden is nog beperkt. Daarnaast verdient de ontwikkeling en uitvoering van de signalerende functie nog aandacht. Dat gaat om het betrekken en benutten van meldingen bij het steunpunt bij de ontwikkeling en aanpassing van het beleid van het samenwerkingsverband en het steunpunt zelf.

Extra ondersteuning in het funderend onderwijs

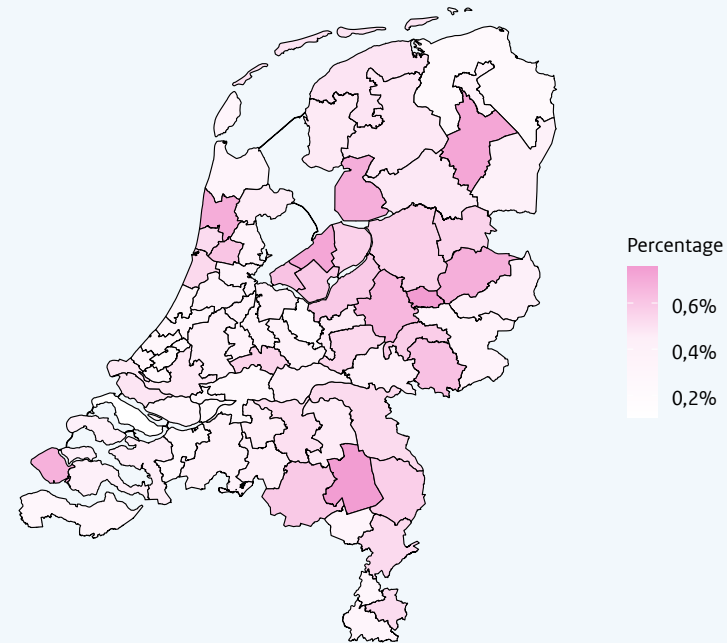
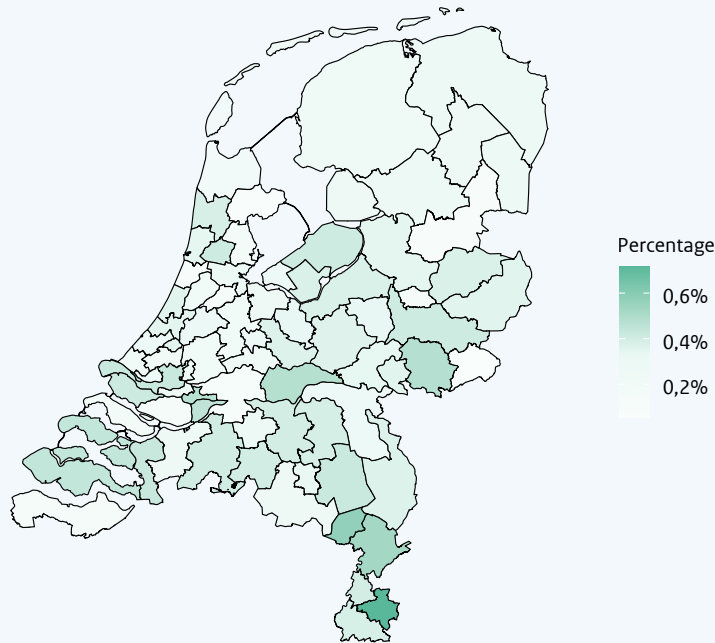
Om meer leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften een passende plek te geven op een reguliere school, moet de kwaliteit van de extra ondersteuning in het regulier onderwijs verbeteren. Daarnaast biedt symbiose tussen het regulier en gespecialiseerd onderwijs kansen; het biedt leerlingen de mogelijkheid geleidelijk te wennen aan (meer) regulier onderwijs. Toch maakt slechts een minderheid van de reguliere scholen hier gebruik van.

Leerlingen op een orthopedagogisch-didactisch centrum

Een deel van de samenwerkingsverbanden heeft minstens 1 orthopedagogisch-didactisch centrum (opdc) geregistreerd (po: 5; vo: 35). Deze zijn ingericht om thuiszitten en voortijdig schoolverlaten te voorkomen, om leerlingen te observeren ten behoeve van

ondersteuningsadvies bij doorstroom naar een andere school en voor het doorbreken van gedragspatronen. Besturen van samenwerkingsverbanden zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs op het opdc. In kwaliteitsonderzoeken bij opdc's beoordeelden inspecteurs met name kwaliteitszorgstandaarden als onvoldoende. Het ontbrak regelmatig aan duidelijk onderwijskundig beleid, aan doelen en beoogde resultaten en de uitvoering van een stelsel van kwaliteitszorg. De begeleiding van leerlingen en het pedagogisch-didactisch handelen werden bijna altijd als voldoende of goed beoordeeld. Samenwerkingsverbanden zijn niet wettelijk verplicht om voor hun personeel een Verklaring omtrent gedrag te hebben. Dit vindt de inspectie een risico voor de veiligheid van leerlingen. We pleiten daarom voor aanpassing van de wet.

Percentage leerlingen per samenwerkingsverband dat wordt verwezen naar het (v)so vanuit het bo (links) en het vo (rechts), gemiddeld over 2021-2022 tot en met 2023-2024

Verschillen tussen samenwerkingsverbanden in verwijzingen naar het (v)so

Het aantal leerlingen dat onderwijs volgt in het (v)so is in 2024-2025 gestegen naar ruim 35.000 (so) en 39.500 (vso). Gemiddeld werd in 2023-2024 per samenwerkingsverband slechts een klein deel van de leerlingen in het regulier onderwijs (bo: 0,3%; vo: 0,4%) verwezen naar het (v)so. Het percentage leerlingen dat vanuit het bo of vo uitstroomt naar het (v)so varieert tussen samenwerkingsverbanden. Samenwerkingsverbanden met een opdc verwijzen gemiddeld net zoveel als samenwerkingsverbanden zonder een opdc.

Verschillen tussen samenwerkingsverbanden in uitstroom naar (meer) regulier onderwijs

Het aantal leerlingen dat uitstroomt naar (meer) regulier onderwijs is al jaren stabiel. Er zijn weinig leerlingen die tussentijds uitstromen en ook hierin verschillen samenwerkingsverbanden (van bijna geen enkele leerling tot 1 op de 20 leerlingen). Dit hangt mogelijk samen met verschillen in leerlingenpopulatie in het gespecialiseerd onderwijs en hoe samenwerkingsverbanden hun beleid hierop afstemmen. Bij po-samenwerkingsverbanden met een hoger deelnamepercentage aan het s(b)o stromen in verhouding minder leerlingen tussentijds uit. Bij deze samenwerkingsverbanden is de uitstroom naar een (meer) reguliere vorm van het vo juist hoger.

Niet alle samenwerkingsverbanden betrokken bij terugkeer residentiële leerlingen

Samenwerkingsverbanden moeten afspraken maken over de terugkeer van leerlingen uit residentiële instellingen. Een derde zegt echter dit niet voor (alle) leerlingen te hebben gedaan. Om zicht te houden op leerlingen die terugkeren vanuit een residentiële instelling zijn de samenwerkingsverbanden en scholen afhankelijk van informatie van de residentiële instellingen. Een derde van de samenwerkingsverbanden zegt zelden tot nooit betrokken te worden als er leerlingen vanuit een residentiële school terugkeren. En 1 op de 5 zegt soms pas betrokken te worden op het moment dat een leerling thuis is komen te zitten. Om dit te voorkomen is het belangrijk dat er op voorhand afspraken worden gemaakt tussen de school van de residentiële plaatsing en het samenwerkingsverband van herkomst.

© Inspectie van het Onderwijs | 2026

Dit overzicht is gemaakt op basis van de Staat van het Onderwijs 2026. De Staat van het Onderwijs en alle aanvullende informatieproducten, waaronder een digitaal magazine en technische rapporten, kunt u vinden via: www.onderwijsinspectie.nl.

Aanbevelingen

In 2025 formuleerden we een aantal aanbevelingen die we hier herhalen, gericht op het vergroten van de deelname aan (meer) regulier onderwijs.

Samenwerkingsverbanden en besturen: stel met elkaar concrete doelen en afspraken op die zijn gericht op het versterken van de kennis en kunde binnen het regulier onderwijs, zodat dit voor meer leerlingen een passende plek kan worden.

Scholen: maak vaker gebruik van bestaande mogelijkheden (bijvoorbeeld symbiose) om in samenwerking te zorgen voor een ononderbroken ontwikkeling van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften.